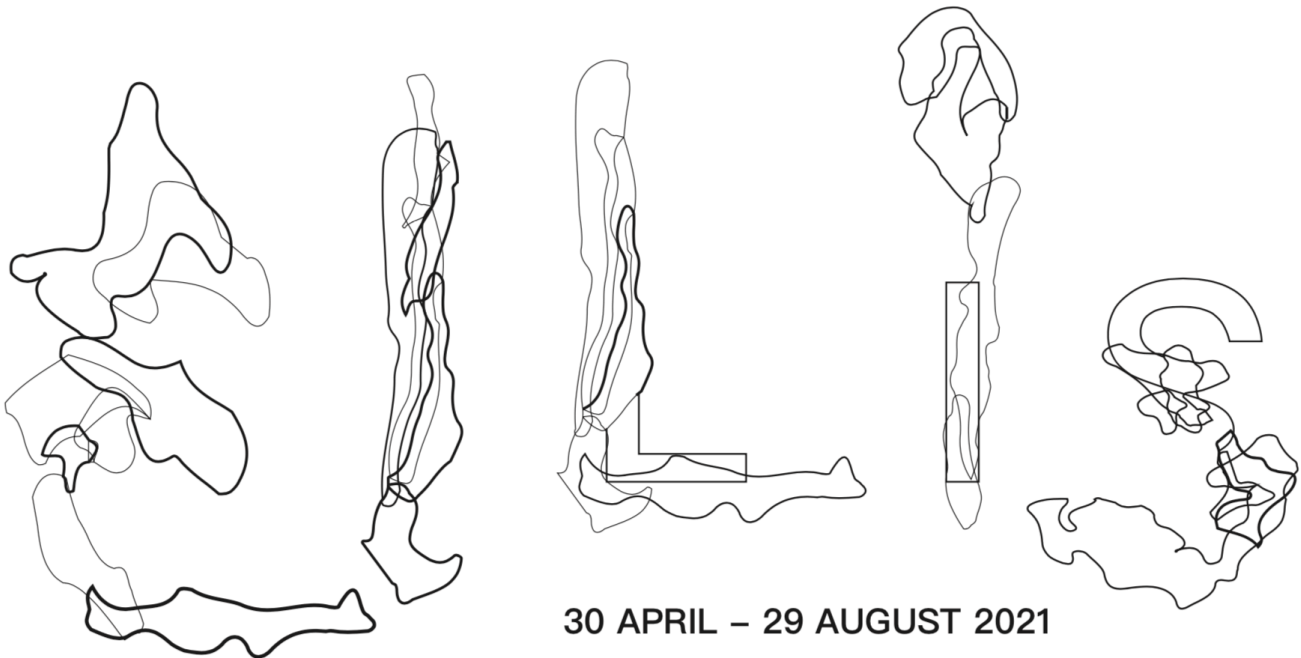
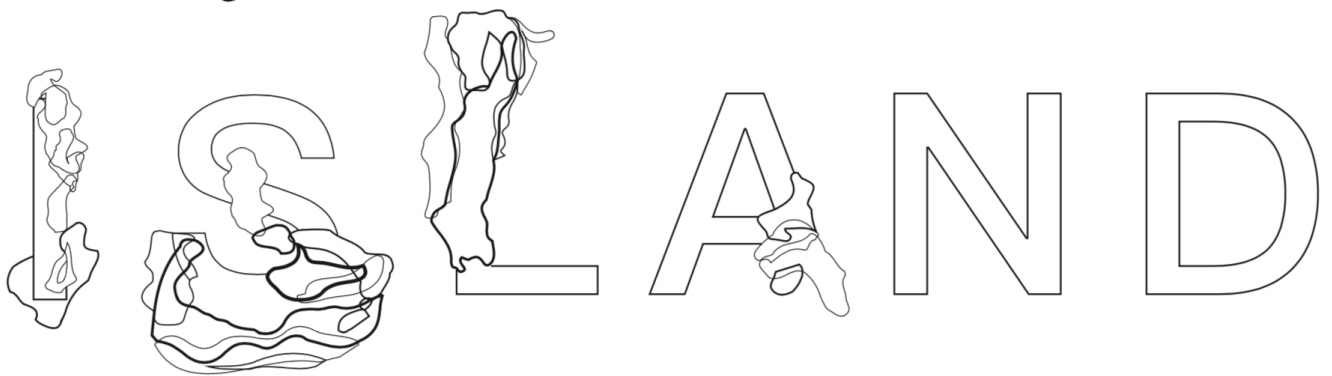




The Jewish Museum of Belgium



30 APRIL – 29 AUGUST 2021



Armando Andrade Tudela  
Miriam Cahn  
Alina Szapocznikow

Marianne Berenhaut  
Latifa Echakhch  
Naama Tsabar

Heidi Bucher  
Sigalit Landau  
Lawrence Weiner

## Joods Museum van België

**INLEIDING**

***Een groepstentoonstelling met werk van Armando Andrade Tudela, Marianne Berenhaut, Heidi Bucher, Miriam Cahn, Latifa Echakhch, Sigalit Landau, Alina Szapocznikow, Naama Tsabar en Lawrence Weiner***

In de aanloop naar de grote overzichtstentoonstelling van de Franse fotograaf **Mathieu Pernot**, opent het Joods Museum van België op 30 april de tentoonstelling 'Ellis Island' in de **Project Space** van het museum.

De tentoonstelling, gecureerd door Eloi Boucher in samenwerking met het Joods Museum van België, brengt **9 hedendaagse kunstenaars** samen die omgaan met thema's als **ballingschap en migratie**, en geeft weer hoe ze staan tegenover de wereld als plek van verstrooiing, opsluiting en dwaling.

De titel van de tentoonstelling verwijst naar het gelijknamige eiland tegenover Manhattan in de staat New York. Het eiland was de belangrijkste toegang voor tal van gemeenschappen die tussen 1892 en 1924 op Amerikaanse bodem aankwamen. Bijna **zestien miljoen emigranten** – hoofdzakelijk uit Europa maar ook uit het Midden-Oosten – kwamen er in transit voorbij en hebben op Ellis Island een hele reeks medische en psychologische onderzoeken ondergaan, vaak met inbegrip van een identiteitswijziging.

De Joods Poolse schrijver **Georges Perec** biedt ons een nauwkeurige beschrijving van deze "non-plek" in zijn gelijknamig boek uit 1979. Hij omschrijft Ellis Island als een utopische plaats waar mensen zichzelf vergeten, waar het lichaam en de identiteit veranderen, maar ook als een plaats waar ruimte wordt gelaten voor dromen en hoop op een betere wereld.

*Ellis Island* is geen thema en evenmin de illustratie van een retoriek. Het is niet de formele adaptatie van een roman, maar veeleer een motief, een formule, een syntactische eenheid die een herinnering kan oproepen en de verbeelding op gang kan brengen aan de hand van werken van kunstenaars uit de twintigste en de eenentwintigste eeuw.

De werken zelf zijn uiterst divers. Zo staan de zachte poppen van de Belgische kunstenaar **Marianne Berenhaut**, gemaakt in de jaren '70 van afval dat in kousen is gepropt, in schril contrast met de vernietigde elektrische gitaar van **Naama Tsabar** die de toeschouwer uitnodigt om hiermee nieuwe partituren te creëren. De tekeningen waar gruwel en schoonheid elkaar ontmoeten van de Poolse kunstenaar **Alina Szapocznikow** contrasteren dan weer met de murale woordinstallaties van **Lawrence Weiner** op de binnenplaats van het museum. En de reeks werken met opgehangen wolken van **Latifa Echakhch** laat de bezoeker kennismaken met fragmenten uit de geschiedenis, met alledaagse voorwerpen maar ook jeugdherinneringen van de kunstenaar.

## Joods Museum van België

**ELLIS ISLAND**

**Met: Armando Andrade Tudela, Marianne Berenhaut, Heidi Bucher, Miriam Cahn, Latifa Echakhch, Sigalit Landau, Alina Szapocznikow, Naama Tsabar, Lawrence Weiner**

**Een voorstel van Eloi Boucher in samenwerking met het Joods Museum van België**

30.04 – 29.08.2021

Joods Museum van België - Project Space

Miniemenstraat 21, 1000 Brussel

<https://www.mjb-jmb.org>

[info@mjb-jmb.org](mailto:info@mjb-jmb.org)

---

**JOODS MUSEUM VAN BELGIË, een museum voor kunst en geschiedenis**

Het Joods Museum van België (JMB), gevestigd in een dynamische en multidisciplinaire culturele wijk in het centrum van Brussel (Zavel), werpt een frisse blik op de Joodse geschiedenis en cultuur via tentoonstellingen en activiteiten die gericht zijn op delen, ontdekken en toegankelijk maken voor een breed publiek.

Het plan voor het museum ontstond in het begin van de jaren 1980 met het verzamelen van voorwerpen en documenten over de geschiedenis van de Joodse gemeenschappen in België. Vandaag opereert het JMB op het kruispunt van kunst en cultuur, en is het een ruimte voor traditie, openheid en debat. Het museum werkt aan een toekomstvisie met respect voor het verleden, en met waarden als openheid, durf en moderniteit, terwijl het geleidelijk bouwt aan het publieke gezicht van het nieuwe museum dat in 2025 zijn deuren zal openen.

---

**PROJECT SPACE**

De tentoonstelling *Ellis Island* vindt plaats in de project space van het Joods Museum, een plek binnenin het museum die ruimte maakt voor experimentele en nieuwe projecten. Het is een intieme tentoonstellingsruimte (70 m<sup>2</sup>), waar een venster wordt geopend naar hedendaagse artistieke praktijken, en waar een kritische blik wordt geworpen op structurele thema's waarmee het museum aan de slag gaat.

## Joods Museum van België

*“Wat ik, Georges Perec, hier ben komen onderzoeken,  
is het dolen, de verstrooiing, de diaspora.  
Ellis Island is voor mij de ultieme plek van ballingschap,  
dat wil zeggen  
de plaats waar plaats afwezig is, de non-plek, het nergens.  
het is in die zin dat deze beelden mij raken,  
mij boeien en aanspreken,  
alsof de zoektocht naar mijn identiteit  
loopt langs het mij toe-eigenen van deze stortplaats  
waar afgetobde ambtenaren  
drommen Amerikanen doopten.  
wat zich volgens mij hier bevindt  
zijn helemaal geen bakens, wortels of  
sporen,  
maar het tegendeel: iets zonder vorm, aan de rand  
van het zegbare,  
iets wat ik afsluiting kan noemen, of splitsing,  
of onderbreking,  
en dat voor mij heel intiem en heel vaag  
verbonden is met het feit zelf van jood te zijn”*

— **Georges Perec**

## Joods Museum van België

**Armando Andrade Tudela (Lima, Peru; 1975)**

De eerste werken van Armando Andrade Tudela gingen in op de geografie en de economie van zijn land van herkomst en maakten gebruik van een fotografie die verwant was met de conceptuele kunst van de jaren 1960. Een deel van het werk van Armando Andrade Tudela draait rond plaatsen van overgang tussen de sociale wereld en de gedissocieerde wereld, tussen collectieve ervaringen en opwellingen van ontworteling, en biedt hem de kans om de recente geschiedenis van verplaatsingen, revoluties en instellingen te analyseren in beschouwingen over radicaliteit, vorming en de avant-garde. De reeks doeken van met chloor of javel verbrande jeansdenim slaan grote gaten in de ruimte. De vloer, de muren, de zoldering – de ruimte, soms sculpturaal en soms archeologisch, soms bewerkt en soms doorboord, verwijst naar de trauma's van een beleid van ontginning, een erfenis van het kolonialisme.

---

**Marianne Berenhaut (Brussel, België; 1934)**

De installaties van Marianne Berenhaut maken gebruik van gerecycleerde of bijeengesprokkelde alledaagse voorwerpen. Ze ontstaan uit de ontmoeting tussen het geheugen van de kunstenares, het aura van de voorwerpen die zij wil combineren, de gevoeligheid van de kijker en ons collectief onbewuste. Het werk van de Belgische kunstenares beweegt zich tussen subversieve humor, raadselachtig droombeeld en zuivere poëzie en vormt een belangrijk getuigenis van de geschiedenis van de kunst en van vrouwen. Haar werk roept een gevoel van afwezigheid op, de notie dat er geen terugkeer is en van vergeefs wachten, maar ook herinneringen aan een kindertijd getekend door de Shoah en deel van een tweeling zijn. De reeks werken met de naam 'Poupées-Poubelles' (1971-1980) zijn zachte poppen gemaakt van afval dat in kousen is gepropt. "Fascinatie voor het afval-lichaam, het lichaam dat bijna uiteenvalt, het rommelhok-lichaam, het geplooid, geslagen, verscheurde, verwrongen lichaam, gevuld met gelijk wat en gelijk wie, fascinatie voor het lichaam dat alles overwint en dat er is, buik-lichaam, lichaam zonder hoofd, hoofd in het lichaam. (...) Ik treed door al mijn poriën naar buiten. Ik ben doorkruist, veroverd, onteigend. En toch pak ik me samen in deze dunne huid, en leef ik."

## Joods Museum van België

**Heidi Bucher (Winterthur, Zwitserland; 1926-1993)**

De avant-gardistische Zwitserse kunstenares Heidi Bucher kijkt naar ruimten als naar huiden. Het werk dat in de tentoonstelling te zien is, komt uit de reeks "Skinings", een studie naar de relatie en de grenzen tussen architecturale structuren en het menselijk lichaam, die wijst op de herinnering aan plaatsen die verband houden met de fasen in het leven van de kunstenares. Dat proces van bekleden en ontvellen komt in 1973 op gang om te getuigen van een genealogische en/of politieke diepgang van de plaatsen die Bucher onderzoekt, zoals het psychiatrisch ziekenhuis Bellevue aan de grens tussen Zwitserland en Duitsland, waarvan wij in deze tentoonstelling een afdruk krijgen. Haar werk handelt vooral over het symbolisch gebruik van de ruimte en van privé-eigendom, architecturale fragmenten uit de negentiende eeuw, het feminisme, domesticatie en het individueel of collectief geheugen.

---

**Miriam Cahn (Bazel, Zwitserland; 1949)**

Miriam Cahn kaart politieke en maatschappelijke thema's aan door middel van schilderijen, tekeningen, teksten, film en installaties. Sterke kleuren zijn karakteristiek voor haar werk, en vormen een opvallend contrast met de terugkerende motieven van geweld, tederheid, oorlog, vernieling en lichamelijke gebreken. De gezichten worden weergegeven met enkele trekken, de lichamen zonder reliëf, de eenzame personages dragen het gewicht van hun lot. De onafgewerktheid en de schilderende handeling van Miriam Cahn bekrachtigen het schilderen en tekenen als een gebaar, een performance. Het politieke bewustzijn van de kunstenares ligt aan de oorsprong van veel werken, soms indirect of genuanceerd weergegeven, over onderwerpen zoals oorlog, de vluchtelingen crisis in Europa, racisme en sektarisme, of seksueel gedreven geweld, expliciet tegen vrouwen.

## Joods Museum van België

**Latifa Echakhch (El Khnansa, Marokko; 1974)**

Latifa Echakhch benadert de hedendaagse geglobaliseerde cultuur met elegante gebaren en een formele terughoudendheid die stilstaan bij de ervaring van immigranten en de concepten van nationaliteit. Dankzij een vrij eenvoudig en subtiel gebaar slaagt de kunstenares erin het vocabulaire van de abstracte schilderkunst, de minimalistische beeldhouwkunst, de ready-made en de installatie op maat van een site samen te vatten, zonder ooit ten volle aan te sluiten bij een van die categorieën. De reeks werken met opgehangen wolken biedt de bezoeker de kans om kennis te maken met fragmenten uit de geschiedenis, met bijna belachelijke voorwerpen maar ook jeugdherinneringen van de kunstenares, geput uit de diepten van een geheugen en gedrenkt in zwarte inkt. Het zwart verwijst zowel naar het idee van een verleden en stopgezette tijd van actie, als naar een geheel van toekomstige gebaren.

---

**Sigalit Landau (Jeruzalem, Israël; 1969)**

Het werk van Sigalit Landau heeft betrekking op het particuliere en collectieve geheugen, op archaïsche en utopische mythes en op hedendaagse uitdagingen voor het menselijk bestaan. Met een ruime keuze aan materialen en telkens in interactie met het menselijk lichaam verweeft de kunstenares het maatschappelijke met het intieme, het historische met wat privé is. Al meer dan vijftien jaar vormt de Dode Zee een bron van inspiratie en een laboratorium voor Sigalit Landau. Bijna als een ritueel dompelen zij en haar team voorwerpen onder in het zoute water van dit unieke meer. Sommige van de ondergedompelde voorwerpen zijn met de hand gemaakt van specifiek en symbolisch materiaal (visnetten of prikkeldraad), andere zijn persoonlijke voorwerpen en staan voor een verdwenen wereld. Door de onderdompeling in het water worden die sculpturen bedekt met zoutkristallen en veranderen zo in broze creaties van een beangstigende schoonheid, herinnerend aan archeologische ontdekkingen die vertellen over de onophoudelijke verandering van alle dingen en de donkerste hoofdstukken uit de geschiedenis van de twintigste eeuw.

## Joods Museum van België

**Alina Szapocznikow (Kalisz, Polen; 1926-1973)**

Alina Szapocznikow, een overlevende van de Holocaust, begon haar carrière tijdens de naoorlogse tijd met een klassieke en figuratieve stijl. Ze evolueerde al snel naar een meer experimentele en iconoclastische manier van werken, en liet provocerende werken op papier en objecten na die tegelijk seksueel, visceraal, humoristisch en politiek zijn, gemaakt van experimentele materialen vanuit de wil om een nieuwe relatie met het lichaam en de tijd op te roepen. Zij wordt vandaag beschouwd als een belangrijk vrouwelijk kunstenaar van de twintigste eeuw, wier werken vertellen over haar ervaring bij het overstijgen van zowel persoonlijk als collectief lijden. Tekenen was voor Szapocznikow een uiterst belangrijk uitdrukkingmiddel, dat haar de kans bood om onmiddellijk de ideeën die in haar opkwamen vast te leggen. De tekeningen met viltstift, balpen, inkt, aquarel en monotypes brengen een dialoog met de driedimensionale werken op gang en onthullen de verbeelding van de kunstenares en haar bespiegelingen over het menselijk lichaam. In het universum van Szapocznikow komt schoonheid in aanraking met afgrijzen, het afgrijzen komt de schoonheid lastigvallen, de kracht van het leven en het scheppen, van de compositie, wordt bedreigd door de vernietiging, door een heimelijke en dreigende ontbinding.

---

**Naama Tsabar (Tel Aviv, Israël; 1982)**

Naama Tsabar gebruikt performance, beeldhouwkunst en fotografie om de genderrollen die historisch geassocieerd worden met muziek omver te werpen. Door zich de agressieve gebaren van de rock and roll en hun associaties met mannelijkheid en macht toe te eigenen en om te keren, zet de kunstenaar de impliciete genderrollen en het gecodeerde gedrag van de muziek en het nachtleven op hun kop. In de reeks performances en sculpturen met de titel 'Melody of Certain Damage' spitst Naama Tsabar zich toe op het moment dat volgt op de iconische vernietiging van een elektrische gitaar, door de onderdelen in kaart te brengen terwijl ze vallen en de delen weer in te voegen in een nieuwe volgorde van werken. De kunstenares nodigt de toeschouwer uit om rechtstreeks mee te werken aan de tentoonstelling door op de gebroken gitaren te spelen en zo nieuwe partituren te maken en het actieterrein van een werk uit te breiden.

---



## Joods Museum van België

**Lawrence Weiner (New York, VS; 1942)**

Lawrence Weiner is een van de grote figuren van de conceptuele kunst. Alles wat hij aanbiedt, is gebaseerd op de intentieverklaring van de kunstenaar, die in 1969 werd gepubliceerd: “1. De kunstenaar mag het werk maken. 2. Het werk mag worden gemaakt (door iemand anders). 3. Het werk hoeft niet te worden gemaakt. Omdat elk hiervan gelijk is en in overeenstemming met de intentie van de kunstenaar, hangt de beslissing over de voorwaarde af van de ontvanger bij gelegenheid van de ontvangst”. De drie mogelijkheden om het werk te maken, worden op die manier gelijkwaardig verklaard door de kunstenaar, die bevestigt dat de opbouw van het werk intrinsiek afhangt van zijn ontvangst, dus van zijn context. Vanaf de jaren 1970 bestaat zijn werk vooral in het maken van murale installaties: woorden geschilderd op muren (van de tentoonstellingsruimte of de stad) die potentiële beeldhouwwerken beschrijven. De Statements van Lawrence Weiner formuleren zinnen in een neutrale taal, die een opvallend stijlkenmerk zal worden in zijn werk. De kunstenaar zal zijn werken daarna *Works* noemen, om hun status van sculpturen te bevestigen.

---

## Joods Museum van België

**MATHIEU PERNOT**

De tentoonstelling *Mathieu Pernot. Something is happening* vertrekt van een even precieze als emblematische ruimte-tijd: het eiland Lesbos in het jaar 2020. Dit eiland, gelegen in de Egeïsche Zee, op enkele kilometers van de Turkse kust, heeft in 2020 een opeenvolging van crises doorgemaakt, wat het tot een knooppunt van onze geschiedenis en ons bewustzijn maakte.

Mathieu Pernot bevraagt met zijn foto's van het eiland en de migranten niet alleen de thema's die de lange geschiedenis van de Joodse gemeenschappen weerspiegelen zoals ballingschap, geweld en solidariteit, maar stelt ook zijn eigen praktijk in vraag door een meerstemmig verhaal te ontwikkelen dat beelden bevat die door de migranten zelf zijn gemaakt.

**Mathieu Pernot: Something is happening**

**19.05 - 19.09.2021**

**Joods Museum van België**

**Miniemenstraat 21**

**1000 Brussel**



## PERSCONTACT

Micha Pycke

+32 (0)486 68 00 70  
[micha@clubparadis.be](mailto:micha@clubparadis.be)  
[www.clubparadis.be](http://www.clubparadis.be)

## CONTACT

Joods Museum van België

Project Space  
Miniemenstraat 21, 1000 Brussel  
<https://www.mjb-jmb.org>  
[info@mjb-jmb.org](mailto:info@mjb-jmb.org)